

บทคัดย่อ

เจ้าชายน้อยเป็นนิทานที่เขียนขึ้นให้ผู้ใหญ่อ่าน แซ็งเตกุเบรีผู้ประพันธ์ถ่ายทอดความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวเนื่องจากมาตุภูมิถูกยึดครอง เรียกร้องให้ผู้คนหันมาสนใจคุณค่าของมิตรภาพและความรักโดยสร้างตัวละครเจ้าชายน้อยที่บอบบาง เศร้าสร้อยแต่จริงจัง เขาแสวงหาความหมายของชีวิต และได้คำตอบสรุปรวมในคำว่า การรับผิดชอบ

Abstract

"The Little Prince" is a fairy tale for adult readers. The author expresses the feeling of isolation caused by his exile from his motherland. He urges people to treasure friendship and love by creating the fragile, sad but determined character of the Little Prince. The character's quest for the significance of life ends when he discovers that the answer to everything is "responsibility."

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แซ็งเตกซูเปรี กับ “เจ้าชายน้อย” Saint-Exupéry and “Le Petit Prince”

วัลยา วิวัฒน์ศรี*

ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สอง มีเหตุการณ์สำคัญๆ เกิดขึ้นมากมายในยุโรป รวมทั้งวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1929 ทำให้ชาวยุโรปเริ่มไม่ไว้วางใจในประสิทธิภาพของระบบทุนนิยม เกิดอุดมการณ์ทางการเมืองใหม่ๆ ขึ้น ได้แก่ลัทธิมาร์กซิสต์และฟาสซิสต์ สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ความขัดแย้งระดับโลก นักประพันธ์ฝรั่งเศสหลายคนเผชิญหน้ากับเหตุวิกฤตด้วยการแสดงจุดยืนของตนในงานเขียนและการเข้าไปมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์ อาทิเช่น ปอล นิโงส เพื่อนร่วมชั้นของฌ็อง-ปอล ซาร์ตร์ และ ซีมอน เดอ โบวัวร์ นิโงสถึงแก่ความตายด้วยกระสุนจากฝ่ายเยอรมันในการต่อสู้ที่เมืองดิงเคิร์ก ในปี ค.ศ. 1940 อ็องตวน เดอ แซ็งเตกซูเปรีก็เช่นกัน เขาเป็นทหารอาสาออกบินลาดตระเวนจนสูญเสียชีวิต ในงานประพันธ์ของเขา แซ็งเตกซูเปรีเรียกร้องให้เพื่อนมนุษย์รับผิดชอบภาระหน้าที่ของตน ให้ตระหนักถึงคุณค่าของภราดรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในหมู่คณะ โดยมีผู้นำที่เป็นคนเข้มแข็ง เจ้าระเบียบ หนักแน่นและเอาจริง แซ็งเตกซูเปรีเชื่อว่าคุณค่าเหล่านี้จะช่วยให้มนุษย์อยู่ในโลกได้ในฐานะผู้สร้าง ความยิ่งใหญ่และพลังของมนุษย์ย่อมประสปรายราวอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้ และทำให้โลกสงบสุขได้

แซ็งเตกซูเปรี เกิดในตระกูลขุนนาง ที่เมืองลียง เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ปี ค.ศ. 1900 บิดาและมารดาของเขามีฐานันดรศักดิ์เป็นเคานต์และเคาน์เตส บิดาเสียชีวิตเมื่อเขาอายุเพียง 4 ขวบ แต่แซ็งเตกซูเปรีและพี่น้องทั้งห้าคนก็มีชีวิตวัยเด็กเปี่ยมสุข ด้วยมารดาเป็นคนอ่อนโยน และเลี้ยงดูลูกๆอย่างเอาใจใส่ด้วยความรัก บิดาของเขาเป็นนักดนตรี มารดาชอบแต่งกลอนและวาดภาพ แซ็งเตกซูเปรีจึงได้รับพรสวรรค์จากพ่อและแม่ เขาเคยแต่งกลอน แล้วปลุกแม่และพี่สาวตอนตีหนึ่งให้ตื่นขึ้นมาฟังเขาอ่านกลอนที่เพิ่งแต่งเสร็จ เขาสนใจเครื่องยนต์ตั้งแต่เล็กเช่นกัน และเคยทำมอเตอร์เครื่องสูบน้ำระเบิดขณะพยายามแกะชิ้นส่วนเพื่อดูว่าเครื่องยนต์ทำงานอย่างไร

แซ็งเตกซูเปรีได้นั่งเครื่องบินครั้งแรกเมื่ออายุ 12 ขวบ ประสบการณ์ครั้งนั้นมีความหมายต่อเขามาก ครั้นจบชั้นมัธยมปลายเขาเดินทางมาพำนักอยู่ปารีสเพื่อเตรียมตัวสำหรับสอบเข้าโรงเรียนนายเรือ เขาสอบไม่ผ่านสัมภาษณ์ จึงไปเรียนวิชาสถาปัตยกรรมอยู่ระยะหนึ่ง เมื่อถึงวัยเกณฑ์ทหาร เขาทำงานเป็นช่างเครื่อง

* รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องบินในกองทัพอากาศที่เมืองสตราสบูร์ก เริ่มฝึกบินและได้เป็นนักบินเต็มตัวในเวลาต่อมา ในปี ค.ศ. 1927 เขาเข้าทำงานในบริษัทเครื่องบินน้ำที่เมืองตูลูส (Compagnie générale aéronautique de Toulouse) มีหน้าที่ช่วยเหลือนักบินที่ประสบปัญหาระหว่างการบินในแถบประเทศอเมริกาเนีย ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของทวีปอเมริกาเหนือ ต่อมาบริษัทได้ส่งเขาไปรับผิดชอบเปิดสาขาของบริษัทชื่ออาเอโรโปสตาล (Aéropostale) หรือ อาเอโรโปสตา อาร์เจนตินา (Aéroposta Argentina) ที่เมืองบัวโนสไอเรส ประเทศอาร์เจนตินา

ในช่วงชีวิตของเขา แข็งแรงดีประสบอุบัติเหตุเครื่องบินตกถึง 7 ครั้ง และครั้งที่เจ็ดอันเป็นครั้งสุดท้ายนั้น แข็งแรงดีหายสาบสูญไป เหตุการณ์เกิดขึ้นในวันสุดท้ายของเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1944 ก่อนหน้านี้นี้ ประสบการณ์จากการทำงานและอุบัติเหตุได้เป็นวัตถุดิบสำหรับงานประพันธ์ของเขา

นวนิยายเรื่องแรกของเขาชื่อ *ไปรษณีย์ใต้* ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1929 พูดถึงความอดทนพยายามของนักบินที่จะบินส่งไปรษณีย์ภัณฑ์จากเมืองตูลูสไปทวีปอเมริกาใต้ นวนิยายเรื่องนี้ประสบความสำเร็จ แข็งแรงดีจึงหันมาสนใจงานเขียนมากขึ้น และทำการบินด้วยตนเองน้อยลง ในปี ค.ศ. 1931 *เที่ยวบินรัตติกาล* ได้รับรางวัลเพมินา นวนิยายเรื่องนี้ว่าด้วยการบุกเบิกการบินในเวลากลางคืน เพื่อให้การขนส่งไปรษณีย์ภัณฑ์รวดเร็วว่าการขนส่งทางเรือได้หลายเท่า นี่คือการกิจของแข็งแรงขณะดำรงตำแหน่งประธานบริษัทขนส่งไปรษณีย์ทางอากาศที่ประเทศอาร์เจนตินา ประสบการณ์เครื่องบินตกโดยเฉพาะที่ประเทศลิเบีย เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม ค.ศ. 1935 ซึ่งแข็งแรงต้องเดินเท้าในทะเลทรายซาฮาราพร้อมกับช่างเครื่องเป็นเวลาสามวันสามคืน และได้รับความช่วยเหลือจากคาราวานเผ่าเบดูแอ็งพาไปเมืองอเล็กซานเดรียในอียิปต์ เป็นเนื้อหาบทความอัตชีวประวัติเรื่อง *แผ่นดินของเรา* ซึ่งได้รับรางวัลนวนิยายยอดเยี่ยมจากราชบัณฑิตยสภาฝรั่งเศส (le Grand Prix du Roman de l'Académie française) ในปี ค.ศ. 1939 บทความอัตชีวประวัติเล่มนี้ว่าด้วยความคิดคำนึงและโลกทัศน์ของผู้แต่งอันเนื่องมาจากเรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของเขา

ประสบการณ์ในการเข้าร่วมสงครามโลกในฐานะนักบินลาดตระเวนที่เมืองอาร์ราสในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1940 ถูกถ่ายทอดลงในนวนิยายชื่อ *นักบินยามสงคราม* แข็งแรงดีเริ่มเขียนนวนิยายเรื่องนี้ในปี ค.ศ. 1941 ขณะอยู่ที่นิวยอร์ก เขาเดินทางไปสหรัฐอเมริกาเพื่อชักชวนให้รัฐบาลสหรัฐฯ เข้าร่วมสงครามโลก รัฐบาลฝรั่งเศสนำโดยนายกรัฐมนตรีเปแต็ง ภายใต้การยึดครองของเยอรมันได้แต่งตั้งให้เขาเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาล แต่แข็งแรงปฏิเสธโดยที่เขาก็ได้เข้าร่วมกับนายพลเดอโกลล์ซึ่งดำเนินการต่อต้านเยอรมันอยู่แต่อย่างใด ที่นิวยอร์ก คนอเมริกันไม่ทราบว่าจะอาวุธยุทธโปกรณ์ของเยอรมัน มีอำนาจสูงยิ่งและมีจำนวนมากกว่าอาวุธของฝรั่งเศสหลายเท่า จำนวนเครื่องบินก็มากกว่านับสิบๆ เท่า ในการปะทะกันทหารฝรั่งเศสจึงพ่ายแพ้ทุกครั้ง ดังนี้ชาวฝรั่งเศสจึงดูเหมือนเป็นคนซึ่งลาดในสายตาของชาวอเมริกัน แต่เมื่อนวนิยายเรื่อง *นักบินยามสงคราม* ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1942 ที่สหรัฐอเมริกา ชาวอเมริกันก็เปลี่ยนท่าที และรัฐบาลอเมริกันตอบรับเข้าร่วมสงคราม

อย่างไรก็ตาม แข็งแรงดีอยู่อย่างโดดเดี่ยวในสหรัฐ เนื่องจากเขาไม่ฝึกฝैयाวยใด ชาวฝรั่งเศสที่นั่นซึ่งมีทั้งที่เป็นฝ่ายเปแต็งและฝ่ายเดอโกลล์นอกจากจะไม่คบหาสมาคมกับเขาแล้ว ยังกลั่นแกล้งใส่ความต่างๆ

นานา ประเทศฝรั่งเศสเมืองแม่ของเขาอยู่ใต้การยึดครองของเยอรมัน ความรู้สึกรักชาติ ความคับแค้นใจที่ มาตุภูมิไร้อิสรภาพ และการที่ชาวฝรั่งเศสไม่เข้าใจเขา ทำให้แซ็งเต็กซ์รู้สึกว่าเขาอยู่ตามลำพัง มีต่างจาก อยู่ในทะเลทราย เขาหลีกเลี่ยงความเป็นจริงกลับไปหาวัยเด็กของตน และนี่คือที่มาของนิทานลึกลับชื่อเรื่อง *เจ้าชายน้อย*

เจ้าชายน้อย ตีพิมพ์ครั้งแรกที่สหรัฐอเมริกา เป็นภาษาอังกฤษ ฉบับภาษาฝรั่งเศส ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1943 นิทานเรื่องนี้โจมตีลัทธิวัตถุนิยมของผู้ใหญ่ ชื่นชมโลกอันบริสุทธิ์ของวัยเด็กซึ่งเห็นทุกสิ่งทุกอย่างด้วย หัวใจมากกว่าด้วยนัยน์ตา เน้นคุณค่าแห่งความรักและมิตรภาพ บุคลิกของเจ้าชายน้อยที่แสนจะบอบบาง เกรี้ยวกราดแต่จริงจัง ทำให้ชาวฝรั่งเศสได้เข้าถึงจิตใจของผู้ประพันธ์ และแซ็งเต็กซ์ก็ได้รับความชื่นชมนับถือ จากเพื่อนร่วมชาติกลับคืนมา

แซ็งเต็กซ์ได้กลับไปเข้าร่วมกองทัพพันธมิตรในอาฟริกาเหนือ เขาไม่ได้รับอนุญาตให้บินต่อสู้ เพราะอายุเกิน แต่เขาก็ขอเป็นอาสาสมัครออกบินลาดตระเวน และสูญหายไปในระหว่างการบินเหนือ ภาคใต้ของประเทศฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1944 เวลา 18.45 นาฬิกา รวมบทความชื่อ *ป้อมปราการ* ซึ่งยังแต่งไม่จบตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1948

เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1998 ชาวประมงเมืองมาร์ชายทอดแหได้ขึ้นส่วนซากเรือบินลำที่ แซ็งเต็กซ์ขับและได้สร้อยข้อมือของเขา เมื่อความเรื่องนี้เปิดเผย ญาติพี่น้องของแซ็งเต็กซ์ได้ขอให้ยุติการ ค้นหา ด้วยว่า ร่างของนักบินที่สูญหายควรเก็บไว้ในใต้ท้องทะเลเช่นนั้น สำหรับญาติพี่น้อง แซ็งเต็กซ์ก็คือ เจ้าชายน้อย การสูญหายของเขาเป็นสิ่งที่เขาตั้งใจ ดังที่เขาเขียนไว้ในนิทาน

ฉันทราบดีว่าเขากลับไปยังโลกของเขา เพราะเขาเข้าวันรุ่งขึ้น ฉันไม่พบร่างของเขา

งานของแซ็งเต็กซ์แปลเป็นภาษาไทยถึง 4 เรื่อง บางเรื่องแปลหลายสำนวน เรื่องแรกที่มีผู้แปลคือ *Terre des Hommes* (แผ่นดินของเรา) โดย โคทมและพรทิพย์ อารียา ตีพิมพ์ครั้งแรกโดยชุมนุมวิชาการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2516 เรื่องที่สองคือ *Le Petit Prince* (เจ้าชายน้อย) โดย อำพรพรรณ โอดระกุล สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช พ.ศ. 2512 โดยอริยา ไพฑูรย์ (เดอะ ลิตเติล พรินซ์) สำนักพิมพ์กาลเวลา พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2535 โดยสมบัติ เครือทอง (เจ้าชายน้อย) สำนักพิมพ์ ประพันธ์สาส์น ไม่ระบุปีที่พิมพ์ (2535) และปัจจุบันยังมีฉบับอื่นอีก เรื่องที่สาม *Vol de Nuit* (เที่ยวบิน กลางคืน) โดยนารีรัตน์ สำนักพิมพ์เมื่อดทราย พ.ศ. 2528 และสำนักพิมพ์คำหอม พ.ศ. 2536 โดยคันธา ศรีวิมล สำนักพิมพ์อะคาเดมียะ ไม่ระบุปีที่พิมพ์ เรื่องที่สี่ *Courrier Sud* (ไปรษณีย์ใต้) โดยนารีรัตน์ สำนักพิมพ์ คำหอม พ.ศ. 2536

ตำราฝรั่งเศสหลาย ๆ เล่มให้คำจำกัดความงานเขียนของแซ็งเต็กซ์ต่าง ๆ กัน *ไปรษณีย์ใต้* เป็น นวนิยาย *เที่ยวบินรัตติกาล* เป็นนวนิยายบ้าง เรื่องเล่าบ้าง สำหรับ *แผ่นดินของเรา* บางเล่มเรียกว่า เรื่องเล่า บางเล่มเรียกว่า บทความอัตชีวประวัติ เรื่อง *นักบินยามสงคราม* เรียกเรื่องเล่าบ้าง บทความบ้าง เรื่อง *ป้อมปราการ* เป็นรวมบทความ แต่รูปแบบที่แปลกออกไปคือเรื่อง *เจ้าชายน้อย* ซึ่งออกมาในรูปแบบของนิทาน

โดยทั่วไป นิทานสำหรับเด็ก เป็นเรื่องราวของผู้ใหญ่ ซึ่งเขียนขึ้นเพื่อให้เด็กอ่าน เด็กอยากรู้จักโลกของผู้ใหญ่ แต่เนื่องจากเด็กใช้จินตนาการมากกว่าเหตุผล ผู้ใหญ่จึงสร้างเรื่องมี ราชา ราชินี เจ้าหญิงเจ้าชาย ยักษ์มาร ภูติผีปีศาจ แสดงความดี ความชั่ว ความรักและมิตรภาพอย่างชัดเจนเพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่าย เรื่อง *เจ้าชายน้อย* เป็นกรณีตรงกันข้าม กล่าวคือเป็นเรื่องของเด็กที่เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้ใหญ่อ่าน เขียนเพื่อผู้ใหญ่ที่ลืมนึกว่าตนเองเคยเป็นเด็กมาก่อน ลืมวัยเด็กของตนอันเป็นวัยแห่งความบริสุทธิ์และแห่งจินตนาการ

เจ้าชายน้อยเป็นเด็กที่มีความเศร้า ตรงข้ามกับวัยเด็กอันแสนสุขของผู้ประพันธ์ เพราะผู้ประพันธ์มีแต่ความหม่นหมองในจิตใจขณะแต่ง จากของเรื่องเปิดในทะเลทราย นักบินผู้เล่าเรื่องต้องนำเรือบินลงจอด เพราะเครื่องบินขัดข้อง นี่เป็นประสบการณ์ที่ผู้ประพันธ์คุ้นเคย ในทะเลทรายมีแต่ความอ้างว้าง คนที่ต้องอยู่ตามลำพังในทะเลทรายย่อมรู้สึกถึงความโดดเดี่ยวเปล่าเปลี่ยวได้ดี นอกจากนี้สำหรับผู้ประพันธ์ การอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ก็มิต่างจากการอยู่ในทะเลทรายดังกล่าวแล้ว ภูในเรื่อง *เจ้าชายน้อย* จึงบอกเจ้าชายน้อยว่า

แม่ในหมู่คน เราก็คงอยู่อย่างโดดเดี่ยว

ทะเลทรายสร้างภาพลวงตา เจ้าชายน้อยจึงปรากฏขึ้นมา บอบบางและเศร้าสร้อยเหมือนจิตใจผู้แต่ง ทว่าจริงจริงในการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิต พยายามที่จะเข้าใจความรักและการผูกมิตร อันเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่มักหลงลืม

แซ็งเตกซูเปรีเห็นคุณค่าของเด็กและวัยเด็กมาแต่ไหนแต่ไร ในตอนสุดท้ายของแผ่นดินของเรา ชื่อ "เพื่อนมนุษย์" ซึ่งแซ็งเตกซูเปรีพูดถึงการตระหนักและการตื่นตัวในความเป็นมนุษย์ มนุษย์ที่รู้จักสร้างความสัมพันธ์ฉันเพื่อนในคณะทำงาน มนุษย์ที่เข้าใจว่าความรักในเพื่อนมนุษย์คือพื้นฐานของสันติสุขบนโลก ผู้อ่านจะจำคำพูดที่ว่า "โมซาร์ทถูกฆ่าเสียแล้ว" (Mozart assassiné) ในหน้าสุดท้ายของหนังสือได้เป็นอย่างดี คำพูดนี้อยู่ในบริบทที่ว่าโลกปัจจุบันกำลังพินาศด้วยลัทธิวัตถุนิยมซึ่งไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงอัจฉริยภาพที่อาจแฝงอยู่ในตัวเขาออกมาได้

ในตู้รถไฟชั้นสามยามดึก ผู้เล่าเรื่องมองดูบรรดากรรมกรชาวโปแลนด์ซึ่งถูกส่งตัวกลับประเทศ นั่งเบียดเสียดอัดเบียดหลับอยู่ เขาเห็นเด็กน้อยคนหนึ่งซุกตัวหลับอยู่ระหว่างพ่อและแม่

เด็กน้อยพลิกตัว ฉันจึงได้เห็นใบหน้าของเขาภายใต้แสงไฟสลัว โอ ใบหน้านั้นช่างงามน่ารัก สายพันธุ์ของหญิงชายคู่นี้เป็นประหนึ่งผลไม้ทอง เด็กน้อยผู้ก่อกำเนิดจากผ้าชีวีวหนาหนักกลับเป็นความสำเร็จอันน่าประทับใจและสูงส่ง ฉันก้มลงพินิจหน้าผากเรียบรมสีปากน้อยๆ ที่ยื่นมาชวนให้สัมผัส ฉันบอกตนเองว่า นี่คือนิ้วหน้าของนักดนตรี นี่คือนิ้วมือในวัยเด็ก นี่คือนิ้วมืออันสวยสดแห่งชีวิต เจ้าชายน้อยๆ ทั้งหลายในเทพนิยายไม่ได้ต่างไปจากเด็กคนนี้ ถ้าเขาได้รับการดูแล เอาใจใส่และได้รำเรียน เขาจะเป็นอะไรก็ได้ ทั้งนั้นในอนาคต เมื่อเกิดกุหลาบพันธุ์ใหม่ขึ้นในสวน คนทำสวนก็จะตื่นตื่นดีใจ เขาจะแยกกุหลาบนั้นออก ปลูกประหนึ่งเป็นพิเศษ แต่ไม่มีคนทำสวนสำหรับมนุษย์ โมซาร์ทในวัย

เด็กคนนี้ก็เหมือนคนอื่น ๆ ที่ถูกกลืนหายไปใครื่องจักร โมสาร์ทจะเล่นได้ก็แต่ดนตรี
เสวย ๆ ในบรรยากาศคับ ๆ ตามคาเฟ่ที่มีการแสดงดนตรี โมสาร์ทถูกตัดสินประหารเสียแล้ว...

สิ่งที่ทรมานใจฉันไม่อาจรักษาได้ด้วยอาหารซึ่งให้เป็นทานแก่ผู้ยากไร้ สิ่งที่ทรมานใจ
ฉันไม่ใช่กระเพาะอันว่างเปล่าด้วยความหิวโหย ไม่ใช่หลังที่ค่อมด้วยงานหนัก ไม่ใช่ความจน
อันน่าเกลียดน่าชัง แต่คือความเป็นโมสาร์ทในมนุษย์แต่ละคนที่ได้ถูกฆ่าไปเสียแล้ว

ความคิดเรื่องโมสาร์ทในวัยเด็ก หรืออีกนัยหนึ่งเรื่องอัจฉริยภาพสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็กคงไม่อาจ
เลือนหายไปจากใจของแซ็งเต็กซ์ ผู้อ่านแผ่นดินของเราย่อมไม่แปลกใจที่จะได้อ่านเจ้าชายน้อยจากนักเขียน
คนเดียวกัน

ข้อความที่ยกมาจากแผ่นดินของเราและเจ้าชายน้อยต่อไปนี้ตัดตอนมาจากฉบับแปลของโคทม-
พรทิพย์ อารียา และของอำพรณ โอตะระกุล ตามลำดับ

แซ็งเต็กซ์ไม่ได้ขึ้นต้นนิทานด้วยประโยคเปิดเรื่องตามขนบที่ว่า “ในกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมี...”
แต่ขึ้นต้นว่า “เมื่อตอนฉันอายุได้ 6 ขวบ” ฉัน-นักบินผู้เล่าเรื่องย้อนอดีตกลับไปในวันเด็กของตน วัยซึ่ง
เปิดรับความฝัน จินตนาการและการค้นหาพรสวรรค์พิเศษ แต่นักบินผู้เล่าเรื่องก็ถูกผู้ใหญ่ นำทางให้เข้าสู่โลก
แห่งวัตถุนิยมโดยเร็ว

นักบินผู้เล่าเรื่องแผ่นดินของเรามีการกิจในดินแดนที่เป็นทะเลทราย ในบทที่ 7 ชื่อ ‘ใจกลางทะเล
ทราย’ ช่างเครื่องและนักบินประสบอุบัติเหตุเครื่องบินตกบริเวณพรมแดนระหว่างอียิปต์กับลิเบียใน ค.ศ.
1925 เครื่องบินเสียหายและทั้งสองต้องเดินอยู่กลางทะเลทราย 5 วันโดยไม่มีน้ำดื่มและเสบียงจนกระทั่ง
ได้พบกองคาราวานชาวเบดูเอ็ง ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือจนรอดตายมาได้ ในเจ้าชายน้อย เครื่องบินเกิด
ขัดข้อง นักบินต้องร่อนลงกลางทะเลทรายซาฮาราและจะต้องซ่อมเครื่องให้เสร็จใน 8 วันตามปริมาณน้ำดื่ม
ที่มีอยู่

คืนแรก ฉันนอนหลับบนพื้นทราย ห่างไกลจากผู้คนนับล้าน ๆ ไมล์ ฉันอยู่โดดเดี่ยว
ประหนึ่งคนเรือแตกรอดอยู่บนแพแคว้งคว้างกลางมหาสมุทร (บทที่ 2)

ความโดดเดี่ยวนี้อเปิดโอกาสให้นักบินได้ค้นหาตนเอง ได้ขบคิดเกี่ยวกับความเป็นไปในชีวิตมนุษย์
พร้อม ๆ กับซ่อมเครื่องยนต์ที่ขัดข้อง วัยเด็กที่นักบินได้สูญเสียไปจึงกลับมาอีกครั้งอย่างมีตัวตนในรูปของ
เจ้าชายน้อยซึ่งปรากฏกายเหมือนดั่งภาพลวงตา เจ้าชายน้อย “ไม่มีที่ท่าว่าหลงทาง เหนื่อยอ่อน หิวโหย
กระหายน้ำหรือเกรงกลัวแต่อย่างใด ไม่มีท่าทางว่าเป็นเด็กหลงทางอยู่กลางทะเลทรายห่างไกลผู้คนนับ
เป็นร้อยเป็นพันโยชน์เลย” (บทที่ 2) ในขณะที่ในแผ่นดินของเราตลอดช่วง 5 วันแห่งการไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อ
ความตายนั้น นักบินกระหายน้ำจนน้ำลายแห้ง หลอดอาหารในคอแข็งและปวดลิ้นคับปาก และเดินได้เพียง
ครั้งละ 200 เมตรเท่านั้นในวันสุดท้าย

ด้วยเหตุที่เจ้าชายน้อยเป็นตัวแทนของนักบินในวัยเด็ก เขาจึงเข้าใจ “ภาพงูชนิดที่เห็นด้านนอก” หรือภาพ “ข้างในงูเหลือม” ทันทีที่นักบินวาดเสร็จ ภาพนี้เป็นภาพที่พวกผู้ใหญ่ไม่เคยเข้าใจแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว โดยเห็นเป็นเพียงภาพหมวกใบหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากเจ้าชายน้อยเป็นมากกว่าตัวแทนวัยเด็กของนักบิน เขาเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ของเด็กทั้งสากลโลก เจ้าชายน้อยจึง “เห็น” ได้มากกว่า โลกกว่าที่นักบินเคยเห็นในวัยเด็ก ภาพกล่องสี่เหลี่ยมจึงเป็นดอกแกละตามใจปรารถนา แกละในดอกจึงมีวัยและรูปลักษณะอย่างที่ไม่เห็นต้องการเห็นและกระทำกิริยาอย่างที่คาดหวัง “โอ...มันกำลังนอนหลับด้วย” เจ้าชายน้อยนั้นเห็นด้วยหัวใจมาแต่แรก หากแต่เขายังมิได้ตระหนัก สุนัขป่าจะเป็นผู้ชี้แนะพรสวรรค์พิเศษนี้แก่เขา “เราจะมองเห็นแจ่มชัดด้วยหัวใจเท่านั้น สิ่งสำคัญนั้นไม่อาจเห็นได้ด้วยดวงตา” (บทที่ 21)

ภาพของเจ้าชายน้อยนั้นช่างคล้ายกับภาพเด็กน้อยร้องไห้ซึ่งนักบินได้เห็นที่เมืองปุนตาอาเรเนส ในแผ่นดินของเรา

เด็กคนหนึ่งซบหัวอยู่กับกำแพง กำลังร้องไห้อย่างเจี๊ยบ ๆ สิ่งเดียวที่เขาทิ้งเหลือไว้ในความทรงจำของฉันคือภาพของเด็กน่ารักคนหนึ่งที่จะร้องไห้อยู่ตลอดไปโดยไม่มีใครมาปลอบโยน ฉันเป็นคนนอก ไม่รู้อะไรเลย ไม่อาจจะเข้าถึงอาณาจักรของพวกเขาเหล่านั้น (บทที่ 4)

ในเจ้าชายน้อย เจ้าชายน้อยร้องไห้เพราะเกรงว่าแกละอาจออกมากินดอกกุหลาบบนดาวดวงน้อยของเขาได้ และเพราะว่านักบินไม่ได้ใส่ใจในความสำคัญของดอกกุหลาบของเขา

เขาไม่สามารถกล่าวอะไรต่อไปอีกได้ เขาสะอื้นอีก ปล่อยโฮออกมา กลางคืนเข้าครอบคลุม ฉันวางมือจากเครื่องมือเครื่องมือ ฉันไม่ยี่หระแล้ว เจ้าค้อนของฉัน เจ้าตัวน็อตหรือความกระหายน้ำและแม้แต่ความตาย เพราะว่าบนดาวดวงหนึ่ง บนโลก โลกของฉัน โลกมนุษย์เรานี่เองแหละ ฉันมีเจ้าชายน้อยที่จะต้องปลอบโยน ฉันโอบเขาในวงแขน กล่อมเขา ฉันบอกกับเขาว่า “ดอกไม้ที่เธอรักไม่ได้อยู่ในระหว่างอันตรายเลย...ฉันจะวาดปลอกปากให้มัน ให้เจ้าแกละน้อยของเธอ...และฉันจะวาดเครื่องป้องกันตัวให้ดอกไม้ของเธอด้วย...ฉัน...” ฉันไม่รู้จะพูดอะไรอีก ฉันรู้สึกออกจะแก้ ๆ กัง ๆ และขัดเขิน ไม่รู้ว่าจะเข้าถึงเขาได้อย่างไร ไม่รู้ว่าจะปลอบเขาอย่างไรดี เพราะว่าดินแดนแห่งน้ำตานี้มันแสนจะเป็นดินแดนลึกลับ (บทที่ 7)

จาก “เด็กที่ไม่มีใครปลอบโยน” สู่ “เจ้าชายน้อยที่ฉันจะต้องปลอบโยน” ดุจเดียวกับความฝันในวัยเด็กที่นักบินสูญเสียไป และนักบินพยายามดึงความฝันนั้นกลับมาอีกครั้ง แม้ว่านักบิน “ไม่อาจจะเข้าถึงอาณาจักรของพวกเขาเหล่านั้น” และ “ไม่รู้ว่าจะเข้าถึงเขาได้อย่างไร...เพราะว่าดินแดนแห่งน้ำตานี้มันแสนจะเป็นดินแดนลึกลับ” ในท้ายบทที่ 7 นี้ แต่นักบินก็ได้ใส่ใจ ให้เวลาและทำความเข้าใจกับคำพูดของเจ้าชายน้อยในช่วงต่อ ๆ มา นักบินได้ทำสิ่งซึ่งเขาเคยอยากให้พวกผู้ใหญ่ปฏิบัติต่อเขาขณะเขายังเป็นเด็ก

นักบินในแผ่นดินของเราได้รับการช่วยเหลือจากชาวเผ่าเบตูเอ็ง ความรู้สึกขอบคุณที่เขามีต่อชาวเผ่าได้ขยายกระจายออกไปสู่มนุษย์ทั่วโลกในนามของมิตรภาพ นักบินบันทึกไว้ว่า

เบตวงแห่งลิเบีย เธอผู้ที่ได้ช่วยเราไว้ อย่างไม่รู้ดี เธอได้สูญหายไปจากความทรงจำของเราโดยจะไม่หวนกลับมาอีกแล้ว ฉันจะจำใบหน้าของเธอไม่ได้อีกเลย เธอคือ “มนุษย์” ใบหน้าของเธอในความทรงจำของฉัน คือใบหน้าของมนุษย์ทุกคน เธอไม่ได้มองหน้าเราเลย แต่เธอก็ได้รู้จักเราแล้ว เธอคือภราดาอันเป็นที่รัก ฉันก็เช่นเดียวกัน ฉันจะรู้จักเธอในมนุษย์ทุกคน

ในมโนภาพของฉัน เธอคือผู้ที่ประเสริฐ มีเมตตาจิต คือผู้ยิ่งใหญ่ที่มีอำนาจที่จะให้น้ำดื่ม พร้อมกับตัวเธอ เพื่อนของฉันและศัตรูของฉันทุกคนได้ก้าวเข้ามา แล้วฉันก็ไม่มีศัตรูเหลืออยู่เลยแม้แต่คนเดียวในโลกนี้” (บทที่ 7)

ในเจ้าชายน้อย นักบินแก้เครื่องยนต์ได้สำเร็จ เขารอดตาย

และขณะนี้ล่วงมาหกปีเข้านี้แล้ว...ฉันยังไม่เคยเล่าเรื่องนี้มาก่อนเลย เพื่อน ๆ พวกกันดีใจที่เห็นฉันมีชีวิตรอดกลับมา ฉันออกเศร้า ๆ แต่ฉันบอกกับเขาว่า “เป็นเพราะฉันเหนื่อยเท่านั้นเอง...”

ตอนนี้ฉันค่อยหายโศกเศร้าบ้างแล้ว คือว่า...ยังไม่หายเศร้าทีเดียวนัก (บทที่ 26)

นักบินเศร้าเพราะเจ้าชายน้อยจากไป เพราะความฝันในวัยเด็กของเขาในลักษณะรูปธรรมได้จากไปอีกครั้งหนึ่ง นั่นละ สิ่งที่เหลืออยู่คือดาวห้าร้อยล้านดวงที่หวั่นไหวให้เขา เมื่อเขาเห็นภาพดอกไม้ของเจ้าชายน้อยยังอยู่ดีตลอดภัย หรือรำให้เมื่อเขาหวนเกรงไปว่า แกะอาจย่องมากินดอกไม้ในตอนกลางคืน นี่เป็นเรื่องของความรักที่เขาเห็นด้วยหัวใจ

เจ้าชายน้อยจากไป เจ้าชายน้อยต้องตาย ความบริสุทธิ์ในวัยเด็กจะอยู่ได้อย่างไรเล่า เมื่อเด็กคนนั้นกลายเป็นผู้ใหญ่ ความรับผิดชอบ หน้าที่ อุดมการณ์ สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเดินทางร่วมกับความพิสุทธ์ได้ตลอดเวลา ความตายของเจ้าชายน้อยเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เหมือนกับความตายของวัยเด็กในมนุษย์ทุกผู้ทุกนาม เพื่อความเป็นผู้ใหญ่จะได้บังเกิดขึ้น

เมื่อนิทานขึ้นต้นด้วย “ในกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมี...อาศัยอยู่ใน...” ซึ่งเติมด้วยตัวละครและสถานที่นั้น สถานที่มักจะเป็นเมืองแห่งหนึ่ง ป่าแห่งหนึ่ง กระท่อมน้อยหลังหนึ่ง แต่นิทานของแซ็งเต็กซ์เกิดขึ้นใจกลางทะเลทรายเหมือนกับในแผ่นดินของเรา ทะเลทรายที่มีแต่ทราย มีงู และมีบ่อน้ำที่ต้องค้นหาบนฟ้ามีดวงดาวและดวงจันทร์ แซ็งเต็กซ์คงไม่อาจเลือกสถานที่อื่นได้เพราะมีเช่นนั้นนักบินก็จะไม่ได้อยู่ในสภาวะโดดเดี่ยว ไม่ได้คิดคำนึง วัยเด็กก็จะไม่ย้อนกลับมา นอกจากนี้ทะเลทรายก็เป็นสถานที่ที่แซ็งเต็กซ์รู้จักดี เขาผู้ซึ่งเคยเดินหาวันห้าคืนกลางทะเลทรายเพื่อหาทางรอดชีวิต

ก่อนที่จะพบนักบิน เจ้าชายน้อยได้เดินทางไปถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งในทะเลทราย เขาได้พบดอกกุหลาบบานเต็มสวน และรู้สึกเหมือนถูกทรยศจากดอกไม้ของเขาซึ่งเคยโอ้อวดกับเขาว่าเธอเป็นหนึ่งเดียวในโลกนี้ แต่สุนัขจึงจอกได้ล่อนให้เขารู้จักสร้างสัมพันธ์ เพื่อที่จะได้มีเพื่อน และเพื่อนนั้นยอมพิเศษกว่าผู้อื่นโดยทั่วไป ดอกกุหลาบของเจ้าชายน้อยไม่เหมือนกับดอกกุหลาบอื่น เพราะเธอและเจ้าชายได้สร้างความสัมพันธ์กันแล้ว เธอจึงเป็นดอกกุหลาบดอกเดียวในโลกสำหรับเขา

นักบินไม่ได้ไปไกลจากเครื่องบินเพราะเขาจะต้องซ่อมเครื่องยนต์ให้เสร็จภายใน 8 วัน ก่อนที่น้ำดื่มจะหมด เจ้าชายน้อยเป็นฝ่ายมาหาเพราะตำแหน่งที่เรือบินตกนี้ใกล้กับตำแหน่งที่เจ้าชายน้อยลงมายังพื้นโลกเป็นครั้งแรก และในการกลับไปดวงดาว เขาจะต้องออกเดินทาง ณ ตำแหน่งเดิม ในวันที่แปด น้ำดื่มหมด แต่นักบินก็ยังซ่อมเครื่องไม่เสร็จ เขาจึงชวนเจ้าชายน้อยออกเดินทางหาน้ำ เจ้าชายน้อยพูดว่า

สิ่งที่ทำให้ทะเลทรายสวยงามก็อยู่ตรงที่ว่ามันซ่อนบ่อน้ำไว้ในที่ใดที่หนึ่ง... (บทที่ 24)

นักบินและเจ้าชายน้อยเดินทางหนึ่งวันหนึ่งคืนจึงได้พบบ่อน้ำ มีลักษณะเหมือนบ่อน้ำตามหมู่บ้าน มีลูกดอก ถังน้ำ และเชือก แน่ละ บ่อน้ำนี้เป็นบ่อน้ำในฝันเพราะบริเวณนั้นไม่มีหมู่บ้าน แข็งเดกซ์สร้างบ่อน้ำขึ้นเพื่อสื่อสารสำคัญของเรื่อง

ในแผ่นดินของเรา สัมผัสครั้งแรกที่นักบินจะได้กินเพื่อบรรเทาความหิวและกระหาย ทำให้เขาตระหนักถึงคุณค่าของสัมผัสครั้งแรกในกลางทะเลทราย และนำไปสู่ความเข้าใจที่กว้างออกไปถึงความรู้สึกในชั่วโมงสุดท้ายของนักโทษประหาร

ฉันนอนอยู่ข้างกองไฟ มองผลไม้ที่สะท้อนแสงไฟนี้และรำพึงว่า "คนเราไม่รู้จักความหมายของสัมผัสหนึ่งหรือ..." ฉันรำพึงอีกว่า "เราคงจะไม่รอดแน่ แต่คราวนี้ก็อีกเช่นกัน ความแน่ใจเช่นนี้ก็ได้ลดความสุขใจของฉันให้น้อยลง เวลาที่ฉันกำสัมผัสครั้งแรกอยู่ในมือเป็นขณะหนึ่งในชีวิตของฉันที่ฉันมีความสุขมากที่สุด..." ฉันเอนตัวลงนอน ค่อยๆ ละเลียดผลไม้ของฉัน ฉันนอนนับดาวตก ในเพียงแค่นี้ ฉันรู้สึกมีความสุขอย่างบอกไม่ถูก พูดกับตัวเองต่อไปว่า "ชีวิตของเราเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของมันในโลกนี้ แต่เราจะไม่เข้าใจโลกนี้หรือ" ถ้าหากว่าเราไม่ได้เผชิญมาด้วยตัวเอง"ฉันเพิ่งเข้าใจความหมายของบุหรีและรัมแก้วสุดท้ายของนักโทษประหารในวันนี้เอง แต่ก่อนฉันไม่เข้าใจว่าเขายอมรับสิ่งเล็กๆ น้อยๆ นั้นเพื่ออะไร อย่างไรก็ดี ฉันเชื่อแล้วว่า เขาคงได้รับความสุขมาก เราคิดไปว่าเขากล้าหาญถ้าเขายิ้มออกมาในขณะนั้น แต่เขายิ้มเพราะพอใจในรัมแก้วนั้นต่างหาก เราไม่รู้หรือว่าเขาได้เปลี่ยนทัศนคติไปแล้ว ชั่วโมงสุดท้ายที่เหลืออยู่มีความหมายเหมือนเป็นชีวิตหนึ่งสำหรับเขา (บทที่ 7)

และเมื่อชาวเผ่าเบดูเอ็งให้เขาดื่มน้ำ แข็งเดกซ์ได้บันทึกถึงเรื่องน้ำไว้ดังนี้

น้ำ เจ้าไม่มีรส เจ้าไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่รู้ว่าจะให้คำจำกัดความได้อย่างไร เราดื่มและลิ้มรสโดยไม่รู้จักตัวเจ้า ไม่ใช่เจ้าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต เจ้าคือชีวิต เจ้าให้ความสุขซึ่งซึมซาบเข้ามาในร่างกายของเราอย่างประสพตามผัสสัมผัสไม่อาจอธิบายได้ เจ้าได้ให้อาณาต่าง ๆ ซึ่งเรายอมสละเสียแล้วกลับคืนมาให้เราพร้อมกับตัวเจ้า สายธารแห่งชีวิตที่ได้เหือดแห้งไปจากหัวใจของเรา ก็ได้ห่อหุ้มใจเราอีกครั้งด้วยอานิสงส์แห่งเจ้า

เจ้าเป็นสมบัติที่มีค่าที่สุดในโลก แต่กับอบบางมากเช่นกัน เจ้าไหลออกมาอย่างบริสุทธิ์ผุดผ่องจากส่วนลึกของโลก เราอาจตายในแหล่งน้ำที่มีแมกนีเซียมเจือปน อาจตายห่างจากทะเลสาบน้ำเค็มเพียงสองก้าว อาจตายแม้ว่าจะมีน้ำค้างสองลิตร์ที่มีเกลือแร่บางอย่างละลายอยู่ เจ้าไม่ยอมให้มีอะไรมาเจือปน ไม่ยอมให้มีอะไรมาแปรคุณภาพ เจ้าเป็นเทพเจ้าที่ช่างมีอารมณ์อ่อนไหวง่าย

ความสุขที่เจ้าให้แก่เรานี้ ช่างดูง่ายและเป็นธรรมดาเหลือเกิน (บทที่ 7)

โนนิตาน เจ้าชายน้อยผู้ “ไม่เคยหิวหรือกระหาย” ขอคิมน้ำจากบ่อน้ำ

ฉันยกถังน้ำขึ้นจรดริมฝีปากของเขา เขาดื่ม นัยน์ตาลับพร้ม มันช่างหวานชื่นเหมือนงานฉลอง น้ำนี้ช่างแตกต่างจากอาหารชนิดอื่น มันเกิดขึ้นจากการเดินไปได้ดวงดาวจากเสียงเพลงของลูกรอกและจากกำลังแขนของฉัน มันดีเหมาะสำหรับหัวใจเช่นเดียวกับของขวัญ สมัยเมื่อฉันเป็นเด็กเล็กๆ แสงสว่างที่คืนคริสต์มาส คนตรีของมิชชาเที่ยงคืนและยิ้มที่ฉันได้รับในโอกาสคริสต์มาสนั้นดูมีความหมายและคุณค่ายิ่งขึ้น

“คนในโลกของเธอปลูกกุหลาบตั้งห้าพันต้นในสวนเดียวและเขายังไม่พบสิ่งซึ่งเขาต้องการ...”

“เขาไม่พบมันหรอก” ฉันตอบ

“และอย่างไรก็ตาม สิ่งซึ่งเขาค้นหานั้นอาจจะหาพบได้ในดอกกุหลาบดอกเดียวหรือในน้ำเพียงเล็กน้อย...”

“แน่นอน” ฉันตอบ

และเจ้าชายน้อยกล่าวเสริมว่า

“แต่คำของคนเราบอด สิ่งนั้นต้องหาดูด้วยหัวใจ ฉันได้ดื่ม ฉันหายใจเค็มที่ในยามรุ่งอรุณ ทราชมีสิน้ำผึ้ง ฉันมีความสุขที่มันเป็นสิน้ำผึ้ง ทำไมฉันจะต้องทนทุกข์...” (บทที่ 25)

สำหรับเจ้าชายน้อย น้ำมิได้เป็นเพียงสิ่งซึ่งจะหล่อเลี้ยงชีวิต หากแต่เป็นอาหารทิพย์หล่อเลี้ยงหัวใจ เมื่อน้ำนั้นได้มาจากความอุทิศและความรักที่มีต่อสรรพสิ่งในโลกนี้

ในงานประพันธ์หลาย ๆ เรื่อง แซ็งเตกรซีชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการมีผู้นำ มีผู้ใจดีเขาอย่างมาก ในประเด็นนี้ที่เขาไม่ให้คุณค่าต่อความเป็นปัจเจกชน เมื่อพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์ร่วมสมัยกับงานเขียน ก็จะได้ชัดเจนว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสงครามโลกครั้งที่ 1 และภาวะคุกคามของสงครามโลกครั้งที่ 2 ตลอดจน เมื่อเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วฝรั่งเศสต้องตกอยู่ภายใต้การยึดครองของเยอรมัน ในสภาวะเช่นนั้น บ้านเมืองต้องการ ‘วีรบุรุษ’ ต้องการ ‘คนดี’ ต้องการ ‘ผู้นำ’ มานำประเทศชาติให้พ้นจากภัยภายนอก ตัวละครของแซ็งเตกรซีมีชีวิตอยู่เพื่อภาระหน้าที่ เพื่อการบุกเบิก เพื่อการแสวงหา เพื่อเชิดชูคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเผ่าพันธุ์ผิวขาวหรือชาวอาหรับ เจ้าชายน้อยแม้จะเศร้าสร้อยแต่ก็จริงจัง เขากลับไปรับผิดชอบดอกกุหลาบของเขา ดวงดาวของเขา

หลักหินแกรนิตที่สายการบินแอร์ฟรานซ์มอบให้โรงเรียนฝรั่งเศสซึ่งใช้ชื่อว่า โรงเรียนอ็องตวน เดอ แซ็งเตกรูเปรี ที่เมืองซานติเอโก ประเทศชิลี จารึกข้อความว่า

*ความเป็นมนุษย์คือการรับผิดชอบ คือการรู้จักละอายเมื่อเกิดความทุกข์ยากแม้ตน
จะมีได้เป็นต้นเหตุ คือความภูมิใจที่มีตรลหายประสบชัยชนะ คือความรู้สึก เมื่อกระทำ
สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ว่าตนมีส่วนร่วมในการสร้างโลกใบนี้*

บรรณานุกรม

Antoine de Saint-Exupéry : *Le Petit Prince*, Gallimard, 1943.

Antoine de Saint-Exupéry : *La Terre des Hommes*, Gallimard, 1939.

P-H. Simon : “A la rencontre du Petit Prince...”, *Saint Exupéry*, Hachette, “Génies et Réalités”, 1963.

โคทม-พรทิพย์ อารียา : *แผ่นดินของเรา*, ชุมนุมวิชาการคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

อำพรพรรณ โอตระกูล : *เจ้าชายน้อย*, ไทยวัฒนาพานิช, 2512.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย